

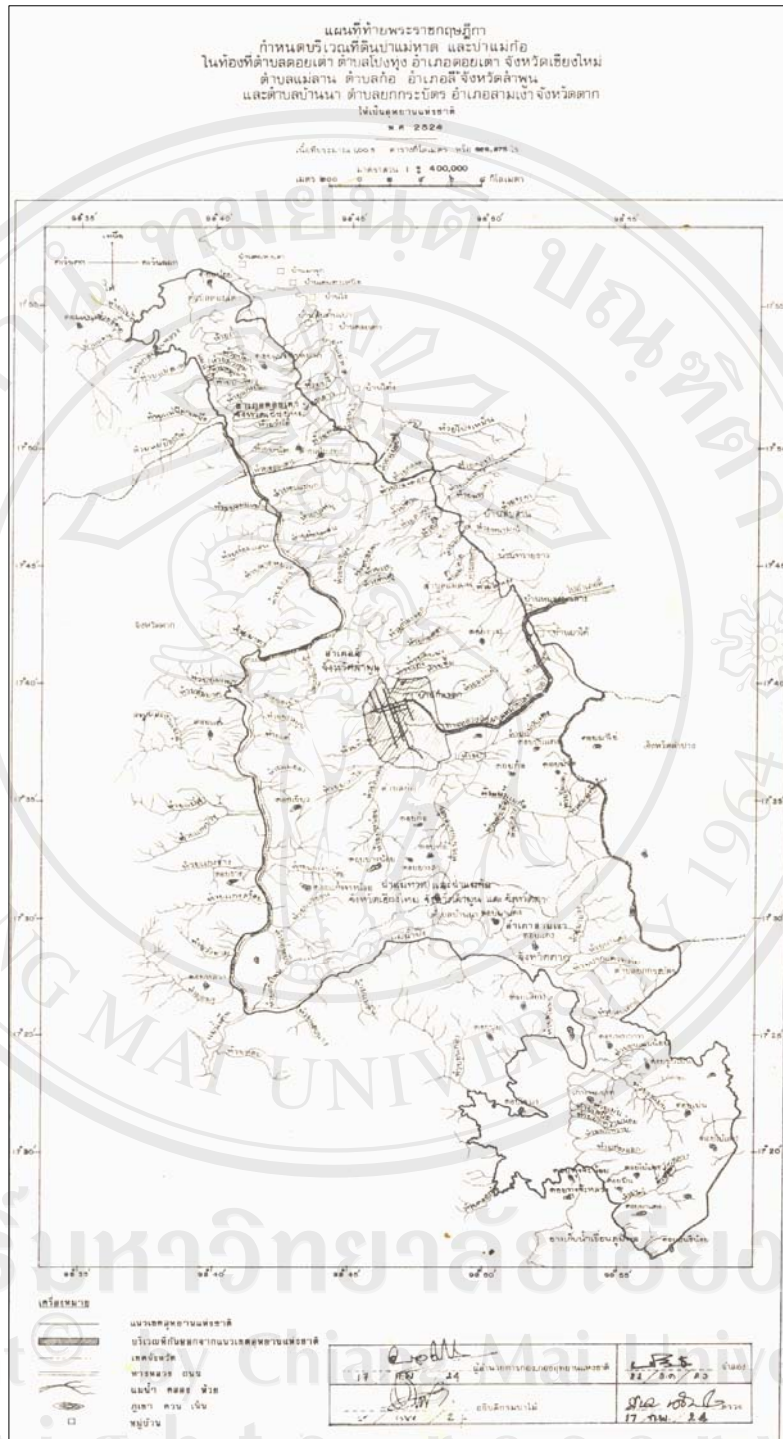
บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.1 ประวัติความเป็นมาของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

เนื่องจากคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวสภาจังหวัดลำพูน ได้มีมติในการประชุม เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2521 เสนอแนะให้จังหวัดลำพูน จัดตั้งวนอุทยานในบริเวณ ป่าแม่หาด-แม่ก้อ อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน เพื่อปรับปรุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งทางสำนักงาน ป่าไม้เขตเชียงใหม่ได้ให้ นายเฉลียว นิ่มนวล ไปสำรวจพื้นที่และมีความเห็นควรจัดเป็นวนอุทยาน ขึ้น จึงรายงานให้กรมป่าไม้ดำเนินการประกอบกับทางจังหวัดลำพูน ได้เสนอให้กรมป่าไม้ จัดพื้นที่ ป่าแม่หาด-แม่ก้อเป็นแหล่งสงวนพันธุ์สัตว์ป่าหรืออุทยานแห่งชาติเช่นกัน ตามรายงานการสำรวจ ของนายจิรเดช บารมี เจ้าพนักงานป่าไม้ 3 ประจำอำเภอเถลิง ดังนั้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2522 กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ จึงได้มีคำสั่ง ที่ 2294/2522 ให้นายสัมพันธ์ มิเดหวัน เจ้าพนักงาน ป่าไม้ 3 ไปทำการสำรวจอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าพื้นที่ป่าแม่หาด-แม่ก้อ เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน สภาพป่าสมบูรณ์ดีมีทิวทัศน์สวยงามและมีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่สำคัญหลายแห่ง เช่น น้ำตก ก้อหลวง หุ่นห้วย มีสัตว์ป่าชุกชุมเหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ ตามหนังสือรายงานการ สำรวจ ที่ กษ 0708 (มก) /51 ลงวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2523

กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ได้นำเสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีมติ ในการประชุม ครั้งที่ 2/2523 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2523 ได้กำหนดพื้นที่ป่าดังกล่าวเป็น อุทยานแห่งชาติ โดยมีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าแม่หาดและป่าแม่ก้อ ในท้องที่ตำบล ดอยเต่า ตำบลโป่งทุ่ง อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลแม่ลาน ตำบลก้อ อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน และตำบลบ้านนา ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ในปี พ.ศ.2524 (รูปที่ 4.1) ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 115 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 32 ของประเทศ อนึ่งในระหว่างดำเนินการจัดตั้งได้ใช้ ชื่อว่า อุทยานแห่งชาติแม่หาด-แม่ก้อ ต่อมาเมื่อได้มี ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว กรมป่าไม้จึง ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอุทยานแห่งชาติแม่ปิงเพราะแนวเขตอุทยานแห่งชาติซีกซ้ายทั้งหมดครอบคลุม

รูปที่ 4.1 แผนที่ทำพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่ให้เป็นอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

ที่มา : อุทยานแห่งชาติแม่ปิง, 2549

ลำน้ำแม่ปิง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายใหญ่และมีธรรมชาติที่สวยงามเป็นจุดเด่นที่สำคัญของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

ต่อมาในปีพ.ศ.2545 อุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้ย้ายสังกัดจากกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มาอยู่ในสังกัดของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานภาคสนามขึ้นตรงกับส่วนอุทยานแห่งชาติ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (เชียงใหม่) มีพื้นที่รับผิดชอบรวม จำนวน 1,003.75 ตารางกิโลเมตร หรือ 627,346 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่เขตปกครอง 3 จังหวัด ได้แก่ อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน และอำเภอสამเงา จังหวัดตาก

4.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

4.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

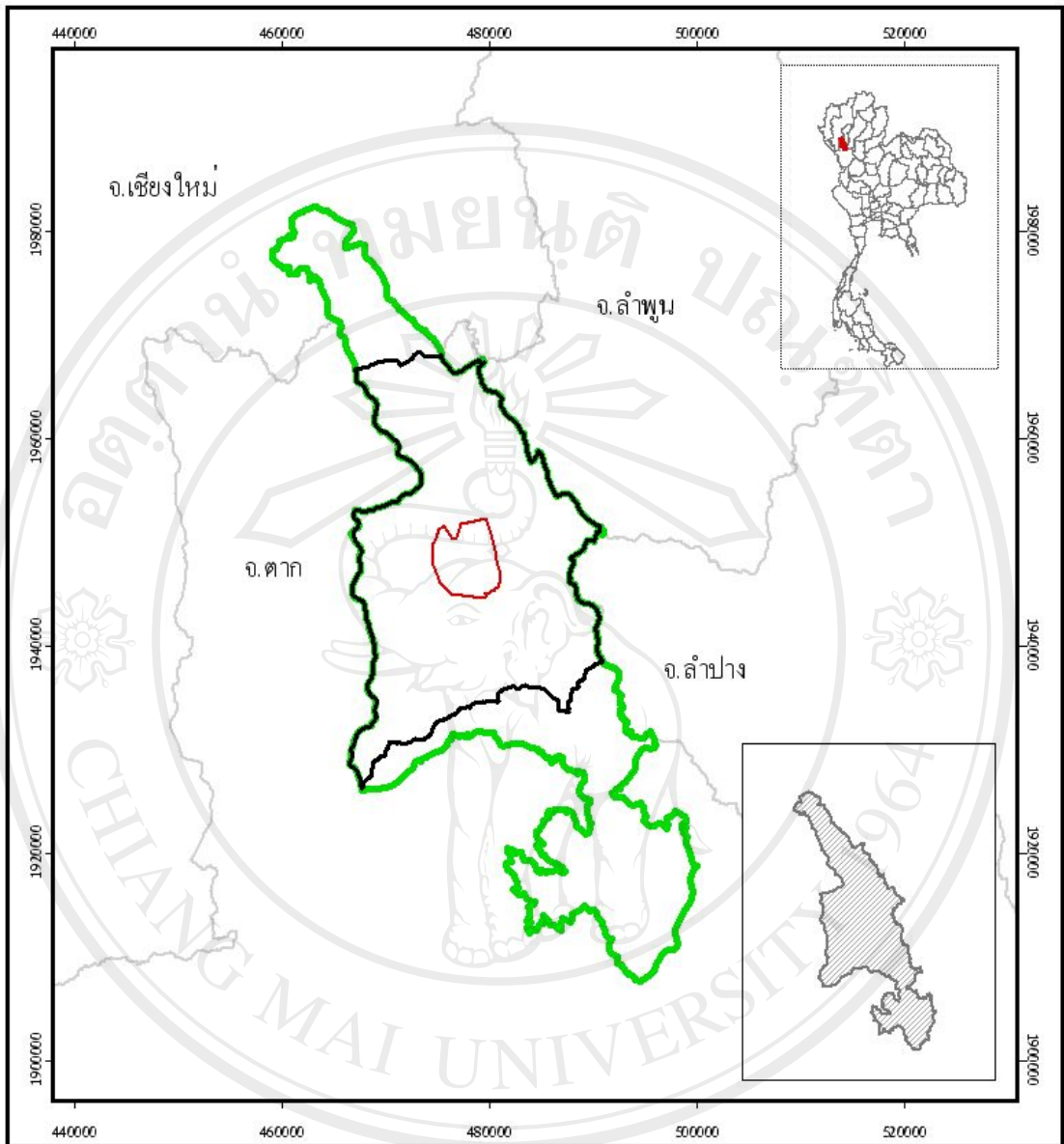
อุทยานแห่งชาติแม่ปิง มีพื้นที่ทั้งหมด 1,003.75 ตารางกิโลเมตร หรือ 627,346 ไร่ แยกเป็นพื้นที่ที่เป็นพื้นดิน 845.76 ตารางกิโลเมตร หรือ 528,602 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.26 และพื้นที่ทางน้ำ 157.99 ตารางกิโลเมตร หรือ 98,744 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.74 อยู่ในท้องที่อำเภอ ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่, อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน และอำเภอสามเงา จังหวัดตาก ในแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 ระวังหมายเลข 4744 IV , 4744 I , 4744 III , 4744 II , 4743 IV และ 4743 I มีอาณาเขตติดต่อกับหน่วยงานและเขตการปกครองพื้นที่อื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลดอยเต่า ตำบลโป่งทุ่ง ตำบลมี้ดกา อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านนา ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงาจังหวัดตาก
ทิศตะวันออกตอนบน และตอนกลาง	ติดต่อกับ	ตำบลแม่ลาน ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
ทิศตะวันออกตอนใต้	ติดต่อกับ	หน่วยจัดการต้นน้ำแม่พริก อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย และเขตรักษา พันธุ์สัตว์ป่าแม่ตื่น อำเภอสามเงา จังหวัด ตาก

สำหรับพื้นที่ศึกษาวิจัย ได้กำหนดศึกษาในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ในเขตท้องที่
อำเภอฝาง จังหวัดลำพูน ครอบคลุมพื้นที่ 379,811 ไร่ หรือร้อยละ 66.54 จากพื้นที่ทั้งหมดของ
อุทยานแห่งชาติแม่ปิง (รูปที่ 4.2)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปที่ 4.2 พื้นที่ศึกษาวิจัย

4.2.2 สภาพภูมิประเทศ

อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีสภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ทอดตัวยาวในแนวเหนือ – ใต้ มีแม่น้ำปิงทอดตัวยาวด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ตลอดแนว บริเวณตอนกลางของพื้นที่เป็นที่ราบสูงมีภูเขาล้อมรอบ ใจกลางพื้นที่เป็นพื้นที่ราบคล้ายรูปกระทะหงายเป็นที่ตั้งของชุมชนในพื้นที่กันออก โดยมีจุดสูงสุดที่ 1,334 เมตรบริเวณคอยห้วยหลาวบริเวณเขตรอยต่อของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน และต่ำสุดที่ 210 เมตรบริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลในช่วงระดับน้ำในอ่างลดลงต่ำสุด

4.2.3 สภาพภูมิอากาศ

อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีสภาพภูมิอากาศอยู่ในเขตร้อนชื้น มี 3 ฤดูกาล คือ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – มกราคม ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม - เมษายน ปริมาณฝนตกเฉลี่ยประมาณ 1,121.85 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 26.5 องศาเซลเซียส

4.2.4 สภาพดิน

ดินในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์สูงในพื้นที่ตอนกลางของอุทยานแห่งชาติ เนื่องจากเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ส่วนพื้นที่ตอนบนและตอนใต้เป็นภูเขาสูงชันจึงทำให้ความอุดมสมบูรณ์ต่ำเนื้อดินจะมีเศษกรวดหินปะปนจำนวนมาก

4.2.5 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

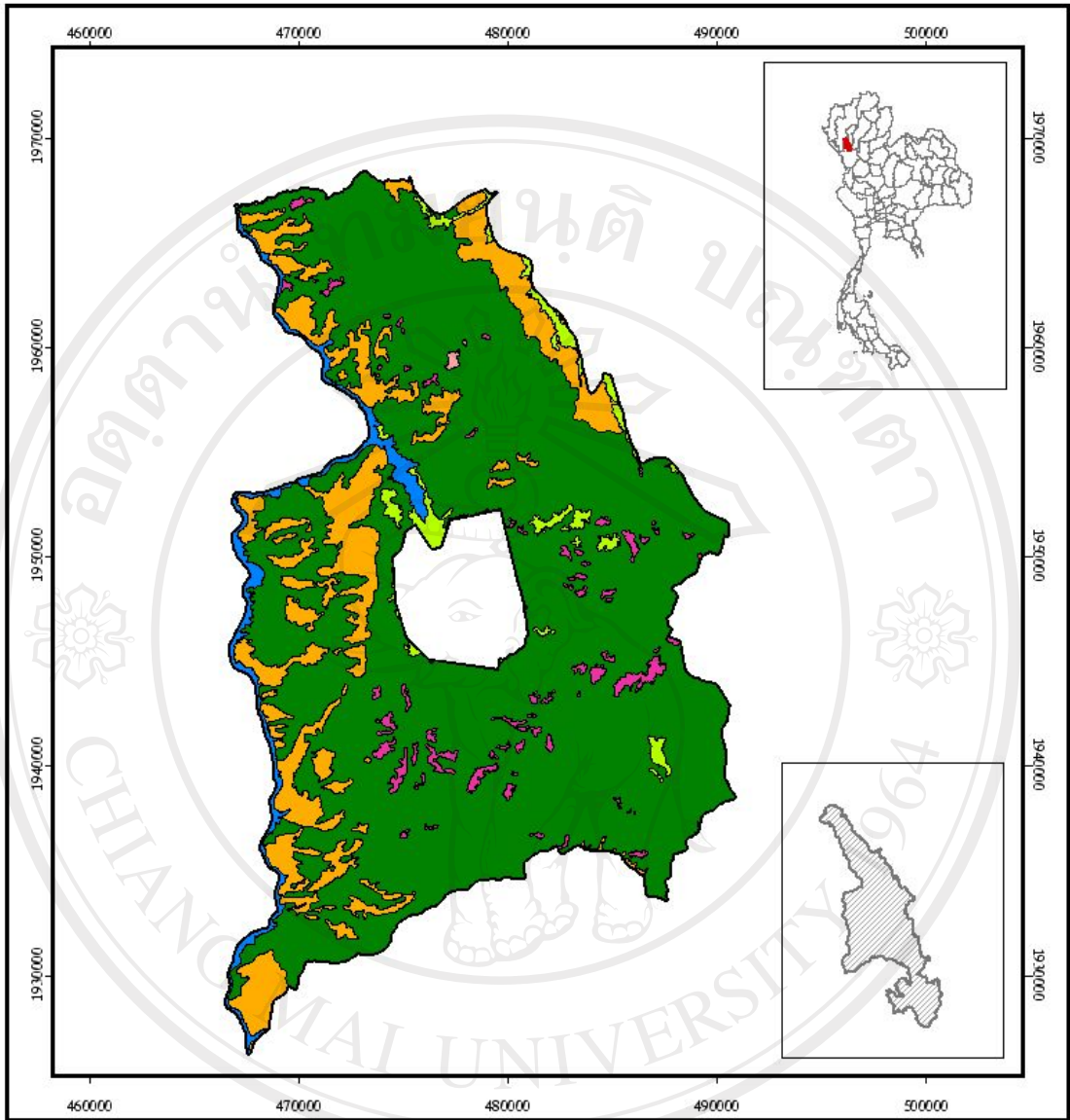
จากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาวิจัยโดยทำการศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ ในฐานข้อมูลของศูนย์เทคโนโลยีและการสื่อสารสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (เชียงใหม่) แยกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปรากฏตามตาราง 4.1 และรูปที่ 4.3 ดังนี้

ตาราง 4.1 ข้อมูลประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาวิจัย

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ขนาดพื้นที่ (ตารางกิโลเมตร)
1. ป่าเต็งรัง	85.74
2. ป่าเบญจพรรณ	449.67
3. ทุ่งหญ้า	0.46
4. ไร่ร้าง	12.94
5. พื้นที่เกษตรกรรม	12.79
6. แหล่งน้ำ	14.18
รวม	575.70

ที่มา: ข้อมูลศูนย์เทคโนโลยีและการสื่อสาร สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 (เชียงใหม่), 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

รูปที่ 4.3 การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ศึกษาวิจัย

4.2.6 การเดินทางไปอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

อุทยานแห่งชาติแม่ปิงสามารถเข้าถึงได้หลายเส้นทางทั้งเส้นทางทางบกและเส้นทางทางน้ำ ในส่วนทางบกสามารถเริ่มต้นจากตัวจังหวัดที่สำคัญได้ 3 เส้นทางได้แก่ กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่และลำปาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 จากกรุงเทพมหานคร ด้วยระยะทาง 587 กิโลเมตร โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน (สายเหนือ) ผ่านจังหวัดต่าง ๆ ขึ้นมาทางภาคเหนือ ผ่านจังหวัดตากเข้าเขตอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง แล้วแยกซ้ายเข้าเส้นทางหมายเลข 106 ที่ต่อเนื่องมาจากจังหวัดลำพูน จนถึงประมาณกิโลเมตรที่ 47 แล้วแยกซ้ายเข้าถนนทางหลวงหมายเลข 1087 เข้าสู่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง โดยที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิงตั้งอยู่ในช่วงหลักกิโลเมตรที่ 20 - 21

เส้นทางที่ 2 จากตัวจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยระยะทาง 155 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 106 ผ่านอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เข้าเขตอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน ผ่านอำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ้ง จนถึงอำเภอเถิน และจากอำเภอเถินเดินทางต่อมาด้านทิศใต้ไปอีกประมาณ 3 กิโลเมตร จะถึงทางแยกขวาเข้าสู่ถนนทางหลวงหมายเลข 1087

เส้นทางที่ 3 จากตัวจังหวัดลำปาง ด้วยระยะทาง 123 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน (สายเหนือ) มาทางทิศใต้แล้วแยกขวาเข้าสู่ตัวอำเภอเกาะคา จากนั้นให้ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1274 ผ่านอำเภอเสริมงามมาสิ้นสุดที่อำเภอเถิน และจากอำเภอเถินเดินทางต่อมาด้านทิศใต้ไปอีกประมาณ 3 กิโลเมตร จะถึงทางแยกขวาเข้าสู่ถนนทางหลวงหมายเลข 1087

นอกจากนี้ยังสามารถเดินทางโดยทางเรือ จากท่าเรือเหนือเขื่อนภูมิพล อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ขึ้นเหนือไปตามลำน้ำแม่ปิง ผ่านบริเวณท่าน้ำแก่งก้อ จนถึงท่าเรืออำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ รวมระยะทาง ประมาณ 110 กิโลเมตรได้อีกเส้นทางหนึ่ง

4.3 สภาพแวดล้อมทางชีวภาพ

4.3.1 สภาพด้านทรัพยากรป่าไม้

อุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีป่าไม้หรือสังคมพืชคลุมดินที่สำคัญจำนวน 6 ลักษณะ คือ 1) สังคมป่าเบญจพรรณ 2) สังคมป่าเต็งรัง 3) สังคมป่าดงดิบ 4) สังคมทุ่งหญ้า 5) สังคมผาหิน และ 6) สังคมพืชในช่วงของการทดแทน โดยสังคมป่าเต็งรังเป็นสังคมพืชที่มีเนื้อที่มากที่สุดในอุทยานแห่งชาติ และสังคมป่าผลัดใบมีเนื้อที่รองลงมา สำหรับสังคมป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ซึ่งเป็นกลุ่มของป่าผลัดใบนั้นจะขึ้นกระจกระบายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ โดยเฉพาะตามเทือกเขาที่เป็นดินปนทรายและมีความสูงไม่เกิน 1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พรรณไม้ที่พบบ่อย

ในพื้นที่ได้แก่ สัก เต็ง รัง เหียง พลวง มะค่าโมง แดง ช่อ กระโดน ชิงชัน ประคู้ ตะแบก อินทนิล บก ก่อแพะ สนเขา มะขามป้อม รกฟ้า ตะเคียนหิน ตะเคียนทอง สมอไทย สมอพิเภก ไม้ป่า สลัดได หวาย เฟิร์น โดยมีพันธุ์ไม้หายาก ได้แก่ กัลยไม้เหลืองแม่ปิงหรือเอื้องนุษราคม (*Eulophia flawa*) พบมากบริเวณทุ่งกึ่ง และต้นเสวตฉัตร (*Damrongia purpureo-lineata* Kerr) กับพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ของโลกสำรวจพบครั้งแรกในปี พ.ศ. 2541 ในสกุลซาถายี (*Trisepalum* sp.) ซึ่งสำรวจพบบริเวณแก่งก้อ

4.3.2 สภาพด้านทรัพยากรสัตว์ป่า

สัตว์ป่าในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีอยู่ชุกชุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามริมฝั่งแม่น้ำปิง เช่น เก้ง วัวแดง หมูป่า หมีควาย เลียงผา กวางผา เสือปลา ไก่ป่า ชะมดเขียด ลิงวอก ค่างเทา ชะนี สุนัขจิ้งจอก กระต่ายป่า กระรอก นอกจากนี้ ยังมีนกชนิดต่าง ๆ ทั้งนกประจำถิ่น และย้ายอพยพเข้ามาอีกมาก ชนิดนกที่สำคัญ เช่น นกหัวขวานใหญ่สีดำ เขี้ยวดำ นกขุนแผน นกกระราง หัวหงอก รวมทั้งยังเป็นแหล่งพันธุ์ปลาน้ำจืดที่สำคัญที่พบในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล เช่น ปลากระมัง ปลานิล ปลาสวาย ปลาเนื้ออ่อน ปลาคัง ปลาตังกะวาด ปลาช่อน ปลาตะเพียน ปลานู ปลาแรด เป็นต้น โดยมีสัตว์ป่าสงวนที่สำคัญ 2 ชนิด ได้แก่ เลียงผา Serow (*Capricornis sumatraensis*) และ กวางผา Goral (*Naemorhedus goral*) โดยแยกเป็นกลุ่มสัตว์ ตามตาราง 4.2

ตาราง 4.2 ประเภทสัตว์ป่าที่พบในอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

พันธุ์สัตว์	ชนิด	สกุล	วงศ์
นก	224	141	52
สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	42	37	21
สัตว์เลื้อยคลาน	49	39	13
สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ	19	9	4
ปลา	55	42	19

ที่มา: ข้อมูลพื้นฐานอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ส่วนอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้, 2544 (อ้างใน อุทยานแห่งชาติแม่ปิง, 2549)

4.4 สภาพการณ์ท่องเที่ยวในพื้นที่

นับตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2507 ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดเขื่อนภูมิพล ส่งผลให้เกิดอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในแม่น้ำปิงในเขตรอยต่อของจังหวัดตาก ลำพูนและเชียงใหม่ ประกอบกับได้มีการประกาศจัดตั้งพื้นที่ป่าไม้และอ่างเก็บน้ำเหนือเขื่อนภูมิพลบางส่วนเป็นอุทยานแห่งชาติ ในวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 มีชื่อว่าอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ตลอดระยะเวลากว่า 25 ปี จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2550 อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ได้ดำเนินการกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่เกี่ยวข้องมา โดยตลอด ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล สามารถกำหนดช่วงเวลาของการดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ออกเป็น 3 ยุค ดังนี้

ยุคที่ 1 ยุคก่อนแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2531

ยุคที่ 2 ยุคแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2532 – 2538

ยุคที่ 3 ยุคหลังแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2539 – 2550

ยุคที่ 1 ยุคก่อนแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ระหว่างปี พ.ศ. 2524 – 2531

ในยุคนี้เป็นช่วงเวลาเริ่มต้นของงานอุทยานแห่งชาติในพื้นที่การดำเนินกิจกรรมหลักของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จึงมุ่งเน้นไปในงานของการก่อสร้างสถานที่ราชการ โดยการก่อสร้างที่ทำการอุทยานแห่งชาติ จัดตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ในจุดที่มีทรัพยากรที่สำคัญในพื้นที่ โดยเฉพาะทรัพยากรท่องเที่ยวและทรัพยากรป่าไม้ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกทำลายในพื้นที่รวม 4 หน่วยพิทักษ์ ได้แก่ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป. 1 (น้ำตกก่อ) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป. 2 (แก่งก่อ) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป. 3 (ทุ่งถ้ำ) และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป. 4 (แม่ลาน) ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลไทยยังอนุญาตให้มีการสัมปทานป่าไม้อยู่ จึงทำให้กระแสของการเข้าไปลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีความถี่ที่สูงมาก ดังนั้นภารกิจหลักของเจ้าหน้าที่จึงเน้นไปทางด้านการป้องกันปราบปรามและดูแลทรัพยากรในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นอันดับแรก แต่ก็ได้มีการพัฒนาสถานที่

แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ของหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติไปบางส่วนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการปรับพื้นที่ให้บริการพักผ่อนและดำเนินการพัฒนาสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกบางส่วน ได้แก่ การตัดถนนจากหมู่บ้านก้อท่าไปยังแก่งก้อ สร้างเรือนแพบริการนักท่องเที่ยว สร้างที่พักและม้านั่งพักบริเวณน้ำตกก้อหลวง และการสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ในปีงบประมาณ 2530 เป็นต้น สำหรับการใช้จ่ายประโยชน์ของนักท่องเที่ยวยังอยู่ในปริมาณที่จำกัดเนื่องจากสภาพเส้นทางเข้าถึงและระบบคมนาคมขนส่งไม่สะดวก ได้แก่ สภาพเส้นทางเข้าถึงเป็นเส้นทางลูกรังตลอดสาย ยานพาหนะเข้าออกในพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีปริมาณน้อยมาก รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นการท่องเที่ยวแบบกลุ่มคณะที่เน้นการพักผ่อนในสถานที่สงบห่างไกลจากเมือง สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม ได้แก่ แก่งก้อ แม่น้ำปิงและน้ำตกก้อหลวง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นิยมได้แก่ การพักผ่อนเรือนแพ ตกปลา นั่งเรือชมธรรมชาติ เล่นน้ำตก เป็นต้น ในส่วนของการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น จะพบว่ามี การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยอาศัยทางเรือในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล ที่เชื่อมต่อระหว่างเขื่อนภูมิพล จังหวัดตากมายังแก่งก้อ จังหวัดลำพูนและต่อไปยังอ่างเก็บน้ำคอกยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่บริเวณพื้นที่ตอนบนของอ่างเก็บน้ำเดียวกัน

ยุคที่ 2 ยุคแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2532 – 2538

ในยุคนี้เป็นช่วงเวลาของการพัฒนาอุทยานแห่งชาติอย่างเป็นระบบโดยอาศัยหลักวิชาการของการจัดการอุทยานแห่งชาติ โดยอุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมป่าไม้ในการดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในปี พ.ศ.2532 และจัดทำแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง พ.ศ.2534-2538 รวมระยะเวลาแผน 5 ปี ซึ่งจัดทำโดยคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวัตถุประสงค์หลักของการจัดทำแผนแม่บทอุทยานแห่งชาติในภาพรวมของประเทศ จำนวน 16 แห่ง รวมถึงอุทยานแห่งชาติแม่ปิงเพื่อจะเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการพื้นที่คุ้มครองทั้ง 2 รูปแบบ ให้มีการป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และประสานประโยชน์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 - 2534) สำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง นั้นได้กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิงทั้งในระยะยาว และในช่วง 5 ปี ของแผนงานที่จะมุ่งแก้ปัญหาของพื้นที่เป็นหลัก จึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. วัตถุประสงค์ร่วมของการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง

1.1 เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สภาพธรรมชาติ และแหล่งพันธุกรรมของป่าเต็งรัง และป่าผสมผลัดใบผืนใหญ่ของประเทศให้เป็นมรดกตกทอดไปสู่ชนรุ่นหลัง

1.2 เพื่ออนุรักษ์ป่าแม่ปิงให้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของเขื่อนภูมิพล

1.3 เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์พื้นที่ ในด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ โดยได้รับความเพลิดเพลิน และความรู้ความเข้าใจในสภาพธรรมชาติสูงสุด บนพื้นฐานของการจัดตั้งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการให้บริการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติน้อยที่สุด

1.4 เพื่อประกอบการจัดการและการพัฒนาพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิงเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ

1.5 เพื่อสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ของระบบพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ในรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิงในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2534-2538)

2.1 เพื่อเพิ่มมาตรการในการป้องกันรักษาทรัพยากร และฟื้นฟูสภาพทรัพยากรที่ถูกทำลายทั้งทางตรงและทางอ้อมทุกรูปแบบ

2.2 กำหนดเขตการจัดการและมาตรการจัดการพื้นที่แต่ละเขต ในรูปแบบของการสานประโยชน์ ภายใต้เงื่อนไขการจัดการตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2504

2.3 ลดอัตราการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของราษฎรท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้มีการพัฒนาการเกษตรแบบเข้มข้น ควบคู่กับการพัฒนาอาชีพเสริมที่เหมาะสมตามศักยภาพของราษฎร

2.4 ให้มีสิ่งจูงใจแก่ชุมชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ โดยเปิดโอกาสให้ตัวแทนของชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการอุทยานแห่งชาติ และสนับสนุนให้ราษฎรท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติมากขึ้น

2.5 ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำเป็นหลัก โดยมีแก่งก้อเป็นศูนย์กลางและสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาดำเนินการด้านบริการอาหาร และที่พัก ภายใต้เงื่อนไขการจัดการอุทยานแห่งชาติ และการควบคุมขององค์กรอุทยานแห่งชาติ

2.6 ปรับปรุงสาธารณูปการพื้นฐานที่จำเป็นบริเวณเขตบริการ และพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการสื่อความหมายธรรมชาติในทุกจุดท่องเที่ยวภายในเขต อุทยานแห่งชาติ

2.7 พัฒนาจุดท่องเที่ยวแห่งใหม่ภายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามศักยภาพของแต่ละบริเวณ โดยยึดหลักที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติน้อยที่สุด

2.8 ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรบริหารพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ให้สามารถรองรับ การกิจในการแก้ปัญหา และการจัดการพื้นที่ต่างๆ ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ที่จะพบว่าอุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้ใช้ แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นหลักในการดำเนินงาน โดยได้รับการสนับสนุน งบประมาณจากกรมป่าไม้ในการเร่งพัฒนาด้าน โครงสร้างหน่วยงานและกรอบอัตรากำลังเห็นได้ จากการจัดตั้งหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิงเพิ่มเติมอีก 8 หน่วยพิทักษ์ ได้แก่ หน่วยพิทักษ์ อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่มป. 5 (คอยเต่า) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.6 (บ้านก้อ) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.7 (ถ้ำหม้อ) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.8 (ห้วยฟ้าผ่า) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.9 (ผาดำผาแดง) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ แม่ปิง ที่ มป.10 (อู่มปาด) หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.11 (คอยขุนเม่น) และหน่วย พิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.12 (ถ้ำยางวี) โดยมีหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ใน บริเวณแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ จำนวน 2 หน่วยพิทักษ์ ได้แก่ หน่วยพิทักษ์อุทยาน แห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.10 (อู่มปาด) และหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.12 (ถ้ำยางวี) นอกจากนี้อุทยานแห่งชาติแม่ปิงจะมีหน่วยงานภาคสนามเพิ่มขึ้นแล้ว ในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวกบริการด้านการท่องเที่ยวยังได้รับการพัฒนาขึ้นอีกด้วย ได้แก่ การสร้างห้องสุขา บริเวณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง น้ำตกก้อหลวง และที่แก่งก้อในปีงบประมาณ 2534 ในส่วนของการ พัฒนาระบบสาธารณูปโภคเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นจะพบว่าทางกรมไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ ขยายเขตการไฟฟ้าเข้าไปยังเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิงเพื่อไปบริการให้กับชุมชนตำบลก้อ ในปีพ.ศ. 2534 เช่นเดียวกัน จึงทำให้บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้มีระบบไฟฟ้าที่ สามารถเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี นอกจากนี้กรมทางหลวงยังได้มีการจัดสรร งบประมาณเพื่อพัฒนาเส้นทางหลวงหมายเลข 1087 สายลี้- ก้อ ที่เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักของ อุทยานแห่งชาติแม่ปิงและชุมชนตำบลก้อโดยการปรับปรุงถนนลูกรังและสร้างทางลาดยางในถนน เป็นบางช่วงนับว่าเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้เป็นอย่างดี สำหรับการใช้จ่ายประโยชน์ของนักท่องเที่ยวในขณะนี้ถือว่า

เริ่มมีการเข้ามาใช้ประโยชน์มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการได้มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นและจำนวนการใช้ยานพาหนะรถยนต์ของประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่วนรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ยังเป็นการท่องเที่ยวแบบกลุ่มคณะเหมือนยุคที่ 1 โดยมุ่งเน้นการพักผ่อนในสถานที่สงบห่างไกลจากเมือง สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมได้แก่ แก่งก้อ แม่น้ำปิง น้ำตกก้อหลวงและเริ่มมีการเข้าไปท่องเที่ยวบริเวณทุ่งกิ๊กบ้างแล้ว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นิยมได้แก่ การพักผ่อนเรือนแพ ตกปลา นั่งเรือชมธรรมชาติ เล่นน้ำตก เดินป่าศึกษาธรรมชาติ และการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนบริเวณน้ำตกก้อหลวง เป็นต้น ในส่วนของการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นจะพบว่าการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยอาศัยทางเรือในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลที่เชื่อมต่อระหว่างเขื่อนภูมิพล จังหวัดตากมายังแก่งก้อ จังหวัดลำพูนและต่อไปยังอ่างเก็บน้ำคอกเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่บริเวณพื้นที่ตอนบนของอ่างเก็บน้ำเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบการเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวภายนอกซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด ได้แก่ วัดพระบาทห้วยต้ม วัดพระบาทผาหนามและวัดบ้านปาง

ยุคที่ 3 ยุคหลังแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2539

- 2550

ในยุคนี้ถือว่าได้มีการก้าวกระโดดในการพัฒนาเทคโนโลยีหลายด้านโดยเฉพาะด้านการสื่อสารและระบบคอมพิวเตอร์จึงทำให้การติดต่อสื่อสารและการให้ข้อมูลที่ส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยว ประชาชนและหน่วยงานต่างๆ มีศักยภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับการพัฒนาระบบสื่อสารที่อำนวยความสะดวกต่อการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้มีการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงหลังปีพ.ศ. 2545 เป็นต้นมา โดยเฉพาะระบบสื่อสารทางโทรศัพท์บริเวณแก่งก้อและบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ทั้งนี้ได้เริ่มต้นจากระบบโทรศัพท์ใช้สัญญาณดาวเทียมและเปลี่ยนมาเป็นระบบโทรศัพท์มือถือเคลื่อนที่ในระบบ จีเอสเอ็ม ที่ได้ทำการติดตั้งเสาส่งสัญญาณบริเวณหมู่บ้านก้อ ทำให้บริเวณแหล่งท่องเที่ยวแก่งก้อ น้ำตกก้อหลวง และน้ำตกก้อน้อย ได้รับความสะดวกไปด้วย ส่วนการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ในยุคนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารบ้านเมืองของไทยโดยมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้นในรูปของการยกฐานะของสภาตำบลไปเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งรัฐบาลได้เพิ่มงบประมาณพัฒนากระจายสู่ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น จึงทำให้อุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้รับการสนับสนุนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภายนอกมากยิ่งขึ้น อาทิ งบประมาณปรับปรุงถนนสร้างทางลาดจากหมู่บ้านก้อไปยังน้ำตกก้อหลวง แก่งก้อและทุ่งกิ๊ก งบประมาณก่อสร้างลานจอดรถบริเวณน้ำตกก้อหลวงและแก่งก้อ

งบประมาณจัดซื้ออุปกรณ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แก่ กล้องดูนกและอุปกรณ์โรยตัว ใต้หน้าผา เป็นต้น นอกจากนี้งบประมาณจากหน่วยงานภายนอกแล้วอุทยานแห่งชาติแม่ปิงยังได้รับ งบประมาณจากกรมป่าไม้ ซึ่งต่อมาภายหลังได้ย้ายหน่วยงานมาสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปีพ.ศ. 2545 โดยได้พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณทุ่งกิ๊กให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง และเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวธรรมชาติที่อาศัยยานพาหนะทางบกเพื่อกระจายไปยังแหล่งท่องเที่ยว อื่นๆ ได้แก่ น้ำตกก้อน้อย ป่าพระบาททางวิ ถ้ำยางวิและน้ำตกก้อหลวง เป็นต้น การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างอาคารบริการนักท่องเที่ยว ศาลาพัก ศาลาเอนกประสงค์ ห้องน้ำ-สุขา ลานจอดรถ ลานกางเต็นท์ ลานรอบกองไฟ ป้อมยามและที่สำคัญคือการจัดสร้างค่ายเยาวชน ความจุ 80 คน ในปีงบประมาณ 2545 ซึ่งถือว่าเป็นการลงทุนส่งเสริมพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญและ สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในช่วงเวลาปัจจุบัน

ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านการดำเนินงานบริการท่องเที่ยวที่สำคัญได้เกิดขึ้น ในยุคนี้ คือ การเริ่มดำเนินการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าไปในอุทยานแห่งชาติและค่าตอบแทนที่พัก ในเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นการดำเนินการตามประกาศกรมป่าไม้ ลงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2543 เรื่อง กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมและค่าตอบแทนที่พักในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ส่งผล ต่อการเข้าไปใช้บริการของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปนับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา จากตาราง 4.3 จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีจำนวนที่ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ได้บันทึกสถิติเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชำระค่าธรรมเนียมเท่านั้น แต่ระยะเวลาหลังจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา จะสังเกตได้ว่าการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงสลับกันซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามเจ้าหน้าที่ อุทยานแห่งชาติแม่ปิงทราบว่าสถิติการเข้าไปใช้บริการอุทยานแห่งชาติแม่ปิงของนักท่องเที่ยว นั้น จะมีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของภูมิภาค หากสภาพเศรษฐกิจและสังคมดีจะ ส่งเสริมให้ประชาชนใช้บริการด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ตาราง 4.3 ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแม่ปิงระยะ 10 ปี (ปีงบประมาณ 2541 – 2550)

ปีงบประมาณ	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)
2541	94,007
2542	80,268
2543	52,738
2544	8,923
2545	8,463
2546	12,738
2547	8,643
2548	12,385
2549	8,071
2550	13,137
รวม	299,373

ที่มา : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ข้อมูลระบบออนไลน์), 2550

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2547 ยังมีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงด้านการบริการที่พักเกิดขึ้น ได้แก่ การกำหนดอัตราค่าตอบแทนที่พักอาศัยใหม่ ตามประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2547 เรื่อง กำหนดอัตราค่าตอบแทนที่พักอาศัยในบ้านพักอุทยานแห่งชาติ และการเปิดให้บริการที่พักค่ายเยาวชน (ค่ายเยาวชนแม่ปิง 921 และแม่ปิง 922) ที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ที่ มป.3 (ทุ่งกิ๊ก) ตามประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2547 เรื่อง กำหนดอัตราค่าตอบแทนที่พักอาศัยในบ้านพักอุทยานแห่งชาติ

สำหรับสภาพการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในยุคนี้จะพบว่ามีความหลากหลายกว่า 2 ยุคก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้อาศัยข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลและข้อมูลนักท่องเที่ยวในการเข้ามา

ท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิงของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน มาใช้อธิบายและแสดงผลการศึกษา พบว่า การเข้ามาดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงจะเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53 และเพศชายที่ร้อยละ 47 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สำหรับอายุของกลุ่มนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 41 และรองลงมาอยู่ในกลุ่มอายุ 21 – 31 ปี ร้อยละ 26 ด้านอาชีพนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 39 และรองลงมาคืออาชีพพนักงานบริษัท ร้อยละ 22 ส่วนระดับการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 53 รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 26 สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 45 รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ 5,000 – 10,000 บาท ร้อยละ 23 ส่วนข้อมูลในการเข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง พบว่า นักท่องเที่ยวรู้จักและเข้ามาในอุทยานแห่งชาติจากเพื่อน กลุ่มญาติ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72 รองลงมาคือสื่ออื่นๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สมุดแผนที่ทางหลวง เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 27 สำหรับขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่ม (จำนวน 2 – 9 คน) ร้อยละ 71 รองลงมาคือมาเป็นกลุ่มคณะจำนวน 10 คน ขึ้นไป ร้อยละ 27 ด้านระยะเวลาในการเข้ามาใช้บริการการท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ พักค้างคืน จำนวน 1 คืน ร้อยละ 63 รองลงมาจะพักค้างคืนมากกว่า 1 คืน ร้อยละ 34 โดยที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการมาใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 53 รองลงมาระดับปานกลาง ร้อยละ 43 และระดับน้อย ร้อยละ 4 สำหรับการมีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มนักท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ ร้อยละ 84 และไม่มีประสบการณ์ร้อยละ 16 และจากเข้ามาใช้บริการในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงแล้วนักท่องเที่ยวจะกลับมาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติอีกคิดเป็นร้อยละ 93 และไม่มา ร้อยละ 7 ปรากฏตามตาราง 4.4

ตาราง 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานด้านบุคคลและข้อมูลนักท่องเที่ยวในการเข้ามาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติแมปิง

เพศ (N=100)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	47	47.00
หญิง	53	53.00
อายุ		
ไม่เกิน 20 ปี	8	8.00
21 – 30 ปี	26	26.00
31 – 40 ปี	41	41.00
41 – 50 ปี	17	17.00
มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	8	8.00
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	13	13.00
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	39	39.00
พนักงานบริษัท	22	22.00
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	2	2.00
รับจ้างทั่วไป	4	4.00
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	19	19.00
เกษตรกรรวม	0	0.00
อื่นๆ	1	1.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	2	2.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	3	3.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	7	7.00
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	9	9.00
ปริญญาตรี	53	53.00
สูงกว่าปริญญาตรี	26	26.00
อื่นๆ	0	0.00

ตาราง 4.4 (ต่อ)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (N=100)		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2	2.00
5,000-10,000 บาท	23	23.00
10,001-15,000 บาท	14	14.00
15,001-20,000 บาท	16	16.00
มากกว่า 20,000 บาท	45	45.00
ช่องทางการรับทราบข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์)	5	5.00
วารสาร/หนังสือพิมพ์	11	11.00
เพื่อน/กลุ่มญาติ	72	72.00
บริษัทหรือองค์กรจัดการท่องเที่ยว	2	2.00
ป้ายประชาสัมพันธ์	3	3.00
เอกสารแผ่นพับของอุทยานฯ	9	9.00
อื่นๆ	27	27.00
ขนาดของกลุ่ม		
มาลำพังคนเดียว	2	2.00
มาเป็นกลุ่ม (จำนวน 2-8 คน)	71	71.00
มาเป็นกลุ่ม/คณะ (จำนวน 10 คนขึ้นไป)	27	27.00
ระยะเวลาในการเข้ามาใช้บริการ		
ท่องเที่ยว		
ไปกลับวันเดียวไม่พักค้างคืน	3	3.00
พักค้างคืน จำนวน 1 คืน	63	64.00
พักค้างคืน มากกว่า 1 คืน	34	34.00

ตาราง 4.4 (ต่อ)

ระดับความพึงพอใจในการมาใช้บริการใน แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก	53	53.00
ปานกลาง	43	43.00
น้อย	4	4.00
ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
มี	84	84.00
ไม่มี	16	16.00
การกลับมาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ในครั้งต่อไป		
มา	93	93.00
ไม่มา	7	7.00

และจากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มประชากรตัวอย่างจะเห็นแนวโน้มของดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ในยุคนี้ค่อนข้างดี เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจากการใช้สื่อเทคโนโลยีทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งคาดว่าเป็นกลุ่มที่มีความรู้และมีรายได้สูง จึงมีความสามารถในการเข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ได้แม้ว่าอุทยานแห่งชาติแม่ปิงจะมีระยะทางห่างไกลจากตัวเมืองหลักและแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติเช่นเดียวกัน นอกจากนี้จะเห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมมาท่องเที่ยวเป็นกลุ่มคณะและใช้เวลาท่องเที่ยวพักแรมที่อุทยานแห่งชาติอย่างน้อย 1 คืน และหลังจากใช้บริการแล้วนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากและปานกลาง เนื่องจากนักท่องเที่ยวเคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาบ้างแล้ว ประกอบกับอุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายตลอดจนมีความสวยงามและความโดดเด่นด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ดังนั้นนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างจึงตัดสินใจที่จะกลับมาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงในครั้งต่อไป ซึ่งโดยภาพรวมแล้วถือเป็นแนวโน้มที่ดีที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิงจะได้มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและเกิดความยั่งยืนต่อไป

ในส่วนของการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวนอกพื้นที่อุทยานแห่งชาติสำหรับยุคนี้ ได้มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพิ่มจากเดิม ได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง พระบาทห้วยต้ม วัดพระธาตุห้าดวง วัดพระธาตุควงเดี้ยว วัดสันโป่งและวัดพระพุทธรบาทคอดยถ้ำ ซึ่งทั้งหมดอยู่ในเขตท้องที่อำเภอเถิน และมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งได้รับการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ผู้นำชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มองสภาพการณ์ท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติแม่ปิงในลักษณะพัฒนาการท่องเที่ยวจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันนั้น มีลักษณะการดำเนินงานไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ก็ยังไม่ถึงจุดที่ดีที่สุดจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

4.5 กิจกรรมการท่องเที่ยว

4.5.1 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาวิจัย

ในพื้นที่ศึกษาวิจัยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง ได้กำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 11 แห่ง โดยมีจุดที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศปรากฏตามตาราง 4.5 และรูปที่ 4.4 ซึ่งอุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้กำหนดแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภท โดยใช้วิธีการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนด ได้แก่

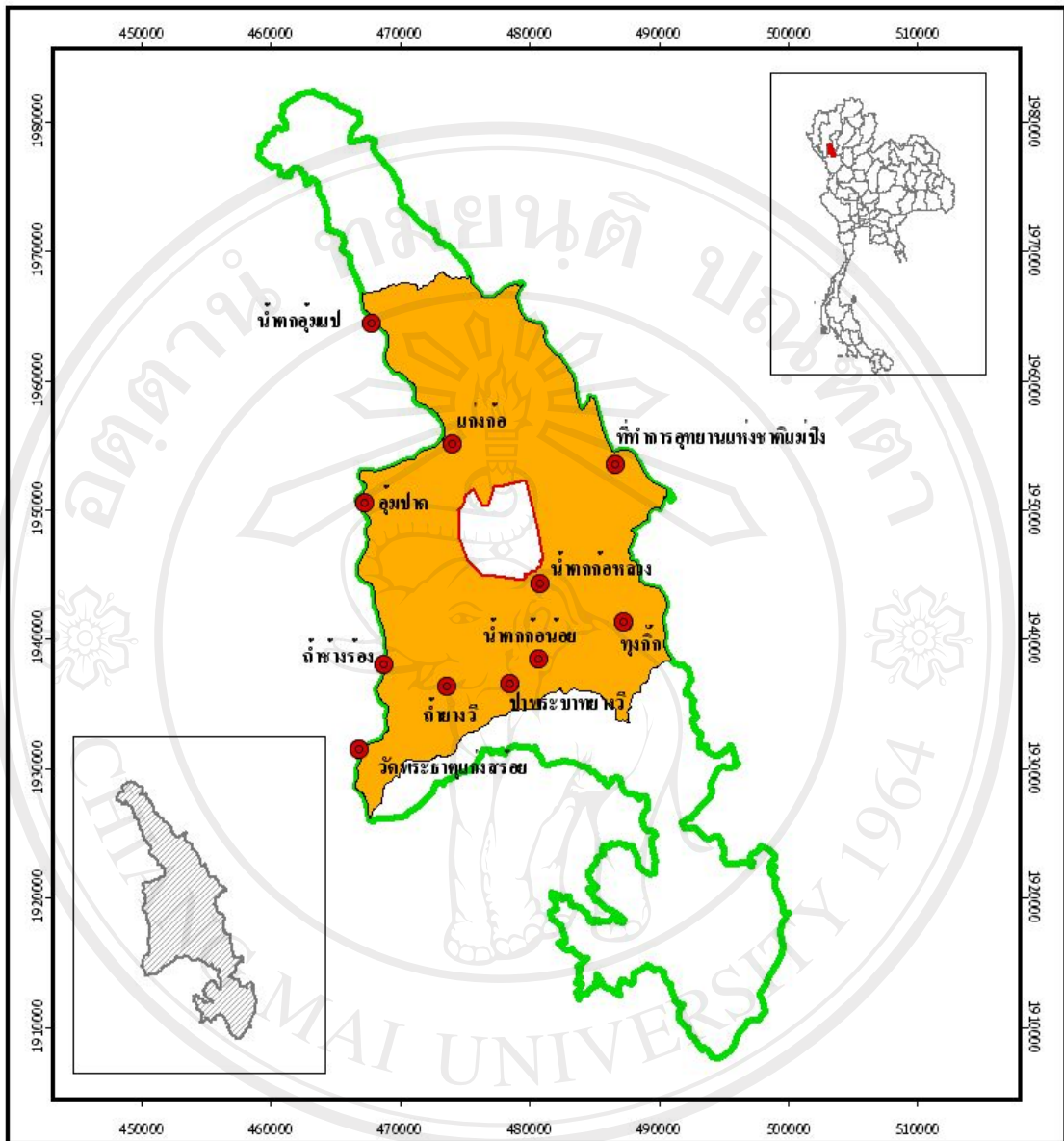
1) แหล่งท่องเที่ยวทางบก แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้จะอาศัยการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวโดยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การเดินเท้า จักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ศึกษาวิจัยที่จัดอยู่ประเภทนี้ ได้แก่ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ น้ำตกก้อหลวง น้ำตกก้อน้อย หุ่นก๊ก ป่าพระบาทยางวิ และถ้ำยางวิ

2) แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้จะอาศัยการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและทำกิจกรรมท่องเที่ยวโดยการใช้อุปกรณ์ที่ใช้สัญจรทางน้ำเท่านั้น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ศึกษาวิจัยที่จัดอยู่ประเภทนี้ ได้แก่ แก่งก้อ อุ้มปาด ถ้ำช้างร้อง วัดพระธาตุแก่งสร้อย และน้ำตกอุ้มเป

ตาราง 4.5 ข้อมูลพิกัดทางภูมิศาสตร์แสดงจุดที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ศึกษาวิจัย

พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	พิกัด (UTM)	
	E	N
1. แก่งก้อ	474100	1955100
2. ที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง	486600	1953450
3. หุ่นก๊ก	487300	1941300
4. น้ำตกก้อหลวง	480800	1944300
5. น้ำตกก้อน้อย	480700	1938500
6. ถ้ำยางวี	473600	1936300
7. ป่าพระบาทยางวี	478500	1936500
8. อุ้มปาด	467300	1950500
9. ถ้ำช้างร้อง	468800	1938000
10. วัดพระธาตุแก่งสร้อย	466800	1931500
11. น้ำตกอุ้มแป	466800	1964300

ที่มา: แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อการประเมินศักยภาพของพื้นที่ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

รูปที่ 4.4 จุดที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ศึกษาวิจัย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ศึกษาวิจัย จำนวน 11 แห่ง มีรายละเอียด ดังนี้

1. ที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

ตั้งอยู่ในเขตตำบลแม่ลานเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ประกอบด้วย สำนักงานที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ด้านตรวจ/ด่านเก็บค่าธรรมเนียม บ้านพักรับรอง เส้นทางศึกษาธรรมชาติผาตูปและสถานที่บริเวณประกอบกิจกรรมโรยตัวจากหน้าผา และสถานที่กางเต็นท์รองรับได้จำนวน 50 คน (รูปที่ 4.5)

รูปที่ 4.5 แหล่งท่องเที่ยวที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

2. น้ำตกก้อหลวง

ตั้งอยู่ในเขตตำบลก้อ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวประเภทน้ำตกที่สำคัญของจังหวัดลำพูนเนื่องจากเป็นน้ำตกหินปูนมีน้ำไหลตลอดทั้งปี มีลักษณะเด่นอยู่ที่สีของแอ่งน้ำตกในช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้งจะมีสีเขียวใสดั่งมรกตเนื่องจากมีสารละลายหินปูนปนกับน้ำในลำห้วยแม่ก้อ เมื่อกระทบแสงจะทำให้มองเห็นเป็นสีเขียวใส น้ำตกก้อหลวงมีทั้งหมด 7 ชั้น โดยชั้นก้อหลวงเป็นชั้นที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด บริเวณน้ำตกก้อหลวงมีสถานที่กางเต็นท์รองรับได้ จำนวน 80 คน (รูปที่ 4.6)

รูปที่ 4.6 แหล่งท่องเที่ยววนน้ำตกก้อหลวง

3. น้ำตกก้อน้อย

ตั้งอยู่ในเขตตำบลก้อ เป็นน้ำตกที่เกิดจากน้ำในลำห้วยแม่ก้อน้อยไหลตกลงจากหน้าผาสูงชัน หลายชั้นเป็นน้ำตกหินปูนเช่นเดียวกับน้ำตกก้อหลวงแต่จะมีน้ำเฉพาะฤดูฝนและฤดูหนาวเท่านั้น บริเวณน้ำตกมีจุดชมวิวกาฬป่าในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงที่สวยงาม โดยในช่วงต้นฤดูหนาวจะปรากฏทะเลหมอกให้เห็น สำหรับสถานที่กางเต็นท์สามารถรองรับได้จำนวน 25 คน (รูปที่ 4.7)

รูปที่ 4.7 แหล่งท่องเที่ยววนน้ำตกก้อน้อย

4. หุ้งก๊ก

ตั้งอยู่ในเขตตำบลก้อ เป็นพื้นที่ที่ปรากฏสภาพทุ่งหญ้าธรรมชาติพื้นที่ประมาณ 2,000 ไร่ ล้อมรอบด้วยสภาพป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเหมาะสำหรับการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างๆ มีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการใช้ประโยชน์หลายรายการ ได้แก่ สถานที่กางเต็นท์รองรับได้ 2,000 คน ค่ายพักเยาวชนขนาดความจุ 80 คน ศาลาพักผ่อนท่องเที่ยว เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ จำนวน 1 เส้นทาง และเส้นทางปั่นจักรยานจำนวน 1 เส้นทาง (รูปที่ 4.8)

รูปที่ 4.8 แหล่งท่องเที่ยวหุ้งก๊ก

5. ป่าพระบาทยางวี

ตั้งอยู่ในเขตตำบลก้อ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือ ป่าสนสองใบผสมป่าเต็งรัง ที่ระดับความสูง 800 เมตรจากระดับน้ำทะเลขึ้นไปและยังมีรอยพระบาทยางวีที่เป็นสัญลักษณ์ของความเชื่อทางพระพุทธศาสนาอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวด้วย (รูปที่ 4.9)

ลิขสิทธิ์ © โดย Chiang Mai University

All rights reserved

รูปที่ 4.9 แหล่งท่องเที่ยวบริเวณป่าพระบาททางวี

6. ถ้ำยางวี

ตั้งอยู่ในเขตตำบลก้อ เป็นถ้ำหินปูนขนาดกลางมีบรรยากาศในถ้ำเย็นสบาย ภายในถ้ำปรากฏลักษณะทางธรณีวิทยาหินงอกหินย้อยที่สวยงามแปลกตาหลายจุด (รูปที่ 4.10)

รูปที่ 4.10 แหล่งท่องเที่ยวถ้ำยางวี

7. แก่งก้อ

ตั้งอยู่ในเขตตำบลก้อ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัด ลำพูนมีลักษณะเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ส่วนหนึ่งของอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลบริเวณแก่งก้อ เป็นจุดบรรจบของลำห้วยแม่ก้อและแม่น้ำปิง ในอดีตก่อนมีการสร้างเขื่อนภูมิพลบริเวณแก่งก้อ เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านก้อท่าริมแม่น้ำแม่ปิง โดยทิวทัศน์ของหมู่บ้านจะมีแก่งหินขวางลำน้ำแม่ปิง ที่มีชื่อว่า แก่งก้อ ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำและจุดแวะพักหรือขนถ่ายนักท่องเที่ยว ช่วงตอนกลางของการท่องเที่ยวในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพล มีบ้านพักนักท่องเที่ยวในลักษณะ เรือนแพไว้บริการนักท่องเที่ยวทั้งในส่วนของอุทยานแห่งชาติแม่ปิงและผู้ประกอบการเอกชน และมีสถานที่กางเต็นท์ริมน้ำ รองรับได้ 100 คน (รูปที่ 4.11)

รูปที่ 4.11 แหล่งท่องเที่ยวเวียงแก่งก้อ

8. อู๋มปาด

ตั้งอยู่ในเขตตำบลก้อ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อาศัยการเข้าถึงโดยทางเรือเท่านั้น มีลักษณะเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ครอบคลุมแม่น้ำปิงในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลอยู่ห่างจากแก่งก้อไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร สภาพพื้นที่ปรากฏทัศนียภาพที่สวยงามของภูเขาและอ่างเก็บน้ำในบรรยากาศที่เงียบสงบ นอกจากนี้ยังเป็นจุดที่ตั้งของโรงเรียนเรือนแพ ซึ่งเป็นห้องเรียนสาขาหนึ่งของโรงเรียนบ้านก้อจัดสรร บริเวณอู๋มปาดมีสถานที่กางเต็นท์ รองรับได้ 20 คน (รูปที่ 4.12)

รูปที่ 4.12 แหล่งท่องเที่ยวอู๋มปาด

9. ถ้ำช้างร้อง

ตั้งอยู่ในเขตตำบลก้อ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวประเภทถ้ำไถ้แม่น้ำปิง อยู่ห่างจากแก่งก้อไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตร ปรากฏหลักฐานด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุก่อนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และคำบอกเล่าของคนในท้องถิ่นเชื่อว่าจะเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในตอนเสด็จขึ้นมาแผ่พระราชอำนาจยังอาณาจักรล้านนา (รูปที่ 4.13)

รูปที่ 4.13 แหล่งท่องเที่ยวถ้ำช้างร้อง

10. วัดพระธาตุแก่งสร้อย

ตั้งอยู่ในเขตรอยต่อของอำเภอเถิน จังหวัดลำพูนและอำเภอสางเภา จังหวัดตาก อยู่ห่างจากแก่งก้อไปทางทิศใต้ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มีทัศนียภาพที่สวยงามและยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เนื่องจากในอดีตบริเวณแก่งสร้อยเป็นที่ตั้งชุมชนขนาดใหญ่ริมแม่น้ำปิง เชื่อว่า เมืองสร้อยศรีสุข โดยในช่วงที่เมืองมีความเจริญรุ่งเรือง ผู้ครองเมืองได้สร้างเจดีย์ไว้รอบเมืองโดยเฉพาะตามยอดเขา ต่อมาภายหลังจึงเกิดปัญหาภายในเมืองเกิดภัยสงครามและโรคระบาด จึงทำให้เมืองสร้อยศรีสุขถูกทิ้งกลายเป็นเมืองร้าง เหลือไว้เฉพาะสิ่งก่อสร้างและเจดีย์ที่ชำรุด ภายหลังได้มีการสร้างเขื่อนภูมิพลระดับน้ำได้ท่วมสิ่งก่อสร้างที่เป็นโบราณสถานจำนวนมากเหลือไว้เพียงเจดีย์บริเวณยอดเขาเล็กๆ ต่อมาจึงได้มีการบูรณะและสร้างเป็นวัดพระธาตุแก่งสร้อยเป็นที่เคารพสักการะของผู้ที่สัญจรในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลมาจนถึงทุกวันนี้ (รูปที่ 4.14)

รูปที่ 4.14 แหล่งท่องเที่ยววัดพระธาตุแก่งสร้อย

11. น้ำตกอุ้มเป

ตั้งอยู่ในเขตรอยต่อของอำเภอสี จังหวัดลำพูนและอำเภอสามเงา จังหวัดตาก อยู่ห่างจากแก่งก้อไปทางทิศเหนือระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นน้ำตกที่ไหลลงสู่แม่น้ำปิง ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลมีน้ำไหลตลอดทั้งปี ลักษณะตัวน้ำตกจะเป็นชั้นหินที่มีความสลับซับซ้อน หลายชั้นมีระยะทางลาดยาวลงมาถึงน้ำในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลระยะทางกว่า 500 เมตร (รูปที่ 4.15)

รูปที่ 4.15 แหล่งท่องเที่ยว น้ำตกอุ้มเป

4.5.2 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาวิจัย

จากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีในพื้นที่ศึกษาวิจัยสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้หลากหลาย เนื่องจากมีลักษณะของพื้นที่ที่มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็น ผืนป่าชนิดต่าง ๆ ภูเขา หน้าผาสูง น้ำตก อ่างเก็บน้ำและถ้ำ จึงทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากมายขึ้นอยู่กับช่วงเวลาวันหยุดที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่ปิง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ได้แก่

1. กิจกรรมเที่ยวชมน้ำตก

สามารถทำกิจกรรมได้ทั้งปี โดยเฉพาะน้ำตกก่อหลวง และน้ำตกอุ้มแป ส่วนน้ำตกกอน้อยจะมีเฉพาะฤดูฝนและฤดูหนาว นอกจากนี้บางครั้งในช่วงฤดูฝนนักท่องเที่ยวอาจได้พบและสัมผัสความงามของน้ำตกที่ไหลตกลงมาจากหน้าผาสูง ตามเทือกเขา ริมแม่น้ำปิง จากการนั่งเรือสัญจรในแม่น้ำปิงจำนวนหลายแห่ง (รูปที่ 4.16)

รูปที่ 4.16 กิจกรรมชมน้ำตก

2. กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

ในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงมีผืนป่าขนาดใหญ่ เช่น ป่าเต็งรัง ป่าเต็งรังที่มีไม้พลวงเป็นไม้เด่น ป่าเต็งรังผสมสนสองใบ ป่าเบญจพรรณที่มีไม้สัก ป่าไผ่ และป่าทุ่งหญ้า และตามผืนป่าดังกล่าว มีเส้นทางเดินป่าที่น่าสนใจหลายเส้นทางซึ่งเชื่อมต่อระหว่างสถานที่ท่องเที่ยวทางบกที่สำคัญ ได้แก่ ทุ่งกิ๊ก น้ำตกก่อหลวง น้ำตกกอน้อย จุดชมวิวแม่น้ำปิง และถ้ำยางวี เป็นต้น ดังนั้นนักท่องเที่ยวสามารถเลือกเส้นทางเดินป่าได้ตามความสนใจและความพร้อมของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ทางอุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้จัดเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติไว้บริการนักท่องเที่ยว โดยเส้นทางเดินป่าที่น่าสนใจ แบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 เส้นทางเดินป่าแบบวันเดียวเป็นเส้นทางสำหรับผู้ที่มีความประสงค์จะเดินทางภายในระยะเวลา 1 วัน เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อย นักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่มาเข้าค่ายพักแรมมีทั้งหมด 2 เส้นทางได้แก่

- เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติทุ่งก๊กแค้นมหัศจรรย์ ความยาวประมาณ 2 กิโลเมตรใช้เวลาเดินประมาณ 1 ชั่วโมง มีลักษณะโดดเด่นในเรื่องของสังคมทุ่งหญ้า สังคมป่าเต็งรัง พรหมแดนป่า ไปงน้ำสัตว์ป่า และจุดชมวิวทุ่งก๊ก

- เส้นทางเดินป่าจุดชมวิวผาตูป มีความยาวประมาณ 1,135 เมตร อยู่ในบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง มีลักษณะเด่นในเรื่องของสังคมป่าเต็งรัง สังคมป่าไผ่ สังคมป่าเบญจพรรณ สังคมป่าดิบแล้งริมลำห้วย ลักษณะของหน้าผาหิน พืชพรรณไม้ กว๊านน้ำที่เกาะอาศัยตามหน้าผา และจุดชมวิวผาตูปบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

2.2 เส้นทางเดินป่าแบบพักแรม เป็นเส้นทางสำหรับผู้ที่มีความประสงค์จะเดินทางไกลและพักแรมในพื้นที่ มีทั้งหมด 3 เส้นทาง ได้แก่

- เส้นทาง ทุ่งก๊ก – น้ำตกก้อน้อย (พัก 1 คืน) – น้ำตกก้อหลวง มีความยาวประมาณ 16 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 2 วัน นักท่องเที่ยวสามารถพักค้างแรมและชมน้ำตกก้อน้อย จุดชมวิวน้ำตกก้อน้อยได้ มีลักษณะเด่นในเรื่องของสังคมทุ่งหญ้า สังคมป่าเต็งรัง ป่าสัก และต้นน้ำลำธารของห้วยแม่ก้อ

- เส้นทางสายน้ำตกก้อน้อย (พัก 1 คืน) – ป่าพระบาทยางวี – จุดชมวิวแม่ปิง มีระยะทางไปกลับประมาณ 14 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 5 ชั่วโมง โดยเริ่มเดินจากน้ำตกก้อน้อยสิ้นสุดที่จุดชมวิวแม่ปิง แล้วเดินกลับมาพักค้างแรมที่น้ำตกก้อน้อย 1 คืน จากนั้นสามารถเลือกเส้นทางเดินกลับระหว่างทุ่งก๊กหรือน้ำตกก้อหลวงในวันต่อไป มีลักษณะเด่นในเรื่องสังคมป่าเต็งรังที่มีไม้พลวงเป็นไม้เด่น ป่าสนสองใบผสมป่าเต็งรัง ดอกไม้ป่า พระบาทยางวี และจุดชมวิวแม่ปิง

- เส้นทางสายน้ำตกก้อน้อย (พัก 1 คืน) – ป่าพระบาทยางวี – ถ้ำยางวี มีระยะทางไปกลับประมาณ 20 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 7 ชั่วโมง โดยเริ่มเดินจากน้ำตกก้อน้อย สิ้นสุดที่ถ้ำยางวีและเดินกลับมาพักค้างแรมที่น้ำตกก้อน้อย จากนั้นสามารถเลือกเส้นทางเดินกลับระหว่างทุ่งก๊ก หรือน้ำตกก้อหลวง มีลักษณะเด่นในเรื่อง สังคมป่าเต็งรังที่มีไม้พลวงเป็นไม้เด่น สังคมป่าสนสองใบผสมป่าเต็งรัง สังคมป่าไผ่ ดอกไม้ป่า และถ้ำยางวี (รูปที่ 14.17)

รูปที่ 4.17 กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

3. กิจกรรมดูนก

เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักดูนก เนื่องจากมีสภาพป่าที่สมบูรณ์ และโดดเด่น โดยเฉพาะป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณทำให้มีนกประจำถิ่นและนกอพยพจำนวนมาก มาอยู่อาศัยในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีนกที่อาศัยหากินตามริมน้ำในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลหลายชนิด ให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัส สำหรับสถานที่ดูนกที่น่าสนใจได้แก่ บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง เส้นทางเข้าสู่ทุ่งก๊กระยะ 11 กิโลเมตร ทุ่งก๊กและแก่งก้อ โดยเฉพาะทุ่งก๊กจะเป็น แหล่งดูนกที่มีนกอาศัยชุกชุมมากที่สุด โดยเฉพาะนกในวงศ์นกหัวขวาน (รูปที่ 4.18)

รูปที่ 4.18 กิจกรรมดูนก

4. กิจกรรมนั่งเรือชมธรรมชาติ

เนื่องจากมีภูมิประเทศที่เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงมีกิจกรรมนั่งเรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในลำน้ำปิงในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ซึ่งจะพบกับความสวยงามของภูมิประเทศ เช่น ภูเขาสูง หน้าผา หินงอกหินย้อยตามริมฝั่งแม่น้ำ สภาพป่าและพืชพรรณไม้ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ (รูปที่ 4.19)

รูปที่ 4.19 กิจกรรมนั่งเรือชมธรรมชาติ

5. กิจกรรมส่องสัตว์ป่า

เป็นกิจกรรมศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าสถานที่ทำกิจกรรมได้แก่ บริเวณพื้นที่ทุ่งหญ้าในทุ่งกิ๊ก ซึ่งบางจุดจะมีโป่งสัตว์ป่าธรรมชาติและที่เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้จัดทำขึ้นไว้ นอกจากนี้ในช่วงฤดูแล้งสามารถทำกิจกรรมส่องสัตว์ป่าที่ลงมากินน้ำในอ่างเก็บน้ำ

6. กิจกรรมดูดาว

มีให้เลือกหลายจุดท่องเที่ยวแต่ที่ได้รับความนิยมมากคือการดูดาวบริเวณทุ่งกิ๊ก เนื่องจากเป็นพื้นที่เปิดโล่ง และไม่มีแสงไฟรบกวน ซึ่งปัจจุบันได้นำมาเป็นกิจกรรมหลักของหลักสูตรค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 4.20)

รูปที่ 4.20 กิจกรรมดูดาว

7. กิจกรรมพายเรือ

เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมบริเวณแก่งก้อ เนื่องจากเป็นพื้นที่อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการเช่าเรือคายัคและแคนู ของอุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้ ซึ่งมีจำนวน 14 ลำ (รูปที่ 4.21)

รูปที่ 4.21 กิจกรรมพายเรือ

8. กิจกรรมปั่นจักรยาน

เป็นกิจกรรมที่เริ่มได้รับความนิยมสามารถเลือกเส้นทางได้ทั้งทางลาดยาง คือ เส้นทางจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ไปยังน้ำตกก้อหลวง แก่งก้อและทุ่งกิ๊ก และเส้นทางที่เป็นตรวจการณ์ในป่า ได้แก่ เส้นทางรอบทุ่งกิ๊ก และเส้นทางไปยังน้ำตกก้อน้อย ป่าพระบาททางวิ และถ้ำยางวี ได้ (รูปที่ 4.22)

รูปที่ 4.22 กิจกรรมปั่นจักรยาน

9. กิจกรรมศึกษาประวัติศาสตร์

ในกิจกรรมนี้มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น ได้แก่ กิจกรรมนมัสการพระธาตุแก่งสร้อย เยี่ยมชมโบราณวัตถุและนมัสการรอยพระบาท เป็นต้น ซึ่งสามารถทำกิจกรรมได้บริเวณวัดพระธาตุแก่งสร้อย ถ้ำช้างร้อง และป่าพระบาททางวิ นอกจากนี้ในแม่น้ำปิงในอดีตเป็นเส้นทางสัญจรระหว่างอาณาจักรล้านนาและอาณาจักรอื่นๆ จึงมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการใช้เส้นทางดังกล่าวโดยเฉพาะการใช้เส้นทางเสด็จของพระนางจามเทวีองค์ปฐมกษัตริย์ของนครหริภุญชัย ซึ่งต่อมาก็คือจังหวัดลำพูน (รูปที่ 4.23 และ 4.24)

รูปที่ 4.23 กิจกรรมทางประวัติศาสตร์นัมัสการพระธาตุแก่งสร้อย

รูปที่ 4.24 กิจกรรมทางประวัติศาสตร์นัมัสการรอยพระบาทงาววี

10. กิจกรรมกางเต็นท์พักแรม

นักท่องเที่ยวสามารถเลือกสถานที่กางเต็นท์ได้หลายจุด ได้แก่ สถานที่กางเต็นท์ทุ่งก๊ก สถานที่กางเต็นท์ริมน้ำตกที่น้ำตกก้อหลวงและน้ำตกก้อหลวง และสถานที่กางเต็นท์ริมอ่างเก็บน้ำที่แก่งก้อ และอุ่มปาด เป็นต้น (รูปที่ 4.25 และ 4.26)

รูปที่ 4.25 กิจกรรมกางเต็นท์พักแรมบริเวณทุ่งก๊ก

รูปที่ 4.26 กิจกรรมกางเต็นท์บริเวณแก่งก้อ

11. กิจกรรมค่ายเยาวชนศึกษาธรรมชาติ

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการศึกษาธรรมชาติด้านต่างๆ ได้แก่ ระบบนิเวศป่าไม้ พรรณไม้ และสัตว์ป่า เป็นต้น สถานที่ที่สามารถจัดกิจกรรม ได้แก่ บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง น้ำตกก้อหลวง และทุ่งกิ๊ก โดยทุ่งกิ๊กมีความเหมาะสมในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด กลุ่มผู้ใช้บริการมากที่สุดคือเยาวชนจากสถาบันการศึกษาต่างๆ และช่วงเวลาที่มียุมาใช้บริการมากที่สุด คือ ช่วงเดือน พฤศจิกายน ถึง มีนาคม ของทุกปี (รูปที่ 4.27 และ 4.28)

รูปที่ 4.27 กิจกรรมค่ายเยาวชนศึกษาธรรมชาติบริเวณทุ่งกิ๊ก

รูปที่ 4.28 กิจกรรมค่ายเยาวชนศึกษาธรรมชาติบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ

12. กิจกรรมโรยตัวไต่หน้าผา

เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผจญภัย โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ด้านธรรมชาติสอดแทรกในกิจกรรมไปด้วย สถานที่จัดกิจกรรมอยู่ระหว่างเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ผาตูป บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแม่ปิง ดำเนินกิจกรรมโดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแม่ปิง (รูปที่ 4.29)

รูปที่ 4.29 กิจกรรมโรยตัวไต่หน้าผา

13. กิจกรรมพักผ่อนเรือนแพ

มีสถานที่จัดกิจกรรมบริเวณแก่งก้อ และสามารถเคลื่อนย้ายไปในบริเวณต่างๆ ในอ่างเก็บน้ำ โดยปัจจุบันมีผู้ให้บริการที่พักทั้งในส่วนของอุทยานแห่งชาติแม่ปิง จำนวน 3 หลัง และของผู้ประกอบการเอกชนจำนวน 13 หลัง รวมที่พักเรือนแพสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 250 คนนักท่องเที่ยวที่ทำกิจกรรมจะได้สัมผัสบรรยากาศใกล้น้ำและชมทัศนียภาพตามธรรมชาติในอ่างเก็บน้ำไปด้วย (รูปที่ 4.30)

รูปที่ 4.30 กิจกรรมพักผ่อนเรือนแพบริเวณแก่งก้อ

14. กิจกรรมว่ายน้ำ/เล่นน้ำในอ่างเก็บน้ำ

เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถออกกำลังกายและยังเป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่ง โดยมีสถานที่ประกอบกิจกรรมที่เหมาะสมบริเวณแก่งก้อ หรือจะทำกิจกรรมในขณะที่ทำกิจกรรมพักผ่อนเรือนแพด้วย (รูปที่ 4.31)

รูปที่ 4.31 กิจกรรมเล่นน้ำในอ่างเก็บน้ำ

15. กิจกรรมตกปลา

นักท่องเที่ยวสามารถเลือกจุดที่ทำกิจกรรมตกปลาในอ่างเก็บน้ำเขื่อนภูมิพลได้หลายจุด ได้แก่ แก่งก้อ อู่มปาด และแม่น้ำปิงตามจุดต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ตลอดทั้งปี และทำทหายความสามารถนักท่องเที่ยวไปด้วย

15. น้ํารถชมธรรมชาติ

ในเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางบกนักท่องเที่ยวสามารถนั่งรถชมสภาพป่าและสัมผัสกับธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติแม่ป๋องโดยเฉพาะในช่วงฤดูปลายฤดูหนาว จะเกิดปรากฏการณ์ป่าเปลี่ยนสีทำให้เกิดภาพที่สวยงาม เป็นต้น (รูปที่ 4.32)

รูปที่ 4.32 เส้นทางในการทำกิจกรรมน้ํารถชมธรรมชาติ

4.5.3 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ถึงแม้ว่าในอุทยานแห่งชาติแม่ปิงจะมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำนวนมากถึง 11 แห่ง และสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ถึง 16 กิจกรรม แต่ไม่ใช่ทุกกิจกรรมที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตลอดทั้งปี เนื่องจากสภาพของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นตัวกำหนดช่วงเวลาของการเข้าไปในพื้นที่ โดยอุทยานแห่งชาติแม่ปิงได้กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้ตามตาราง 4.6 ดังนี้

ตาราง 4.6 ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแม่ปิง

กิจกรรมการท่องเที่ยว	ช่วงเวลาในรอบปี											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ล.	พ.ย.	ธ.ค.
1. เที่ยวชมน้ำตก	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
2. เดินป่าศึกษาธรรมชาติ	☆	☆		☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
3. ดูนก	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
4. นั่งเรือชมธรรมชาติ	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
5. ส่องสัตว์ป่า	☆	☆		☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
6. พายเรือ	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
7. ดูดาว	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
8. ปั่นจักรยาน	☆	☆			☆	☆	☆			☆	☆	☆
9. ศึกษาประวัติศาสตร์	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
10. กางเต็นท์พักแรม	☆	☆								☆	☆	☆
11. ถ่ายเขาวงกตศึกษาธรรมชาติ	☆	☆								☆	☆	☆
12. ไรต์ตัวไต่หน้าผา	☆	☆						☆	☆	☆	☆	☆
13. พักนอนเรือนแพ	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
14. ว่ายน้ำ/เล่นน้ำในอ่างเก็บน้ำ	☆	☆	☆	☆						☆	☆	☆
15. ตกปลา	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆
16. นั่งรถชมธรรมชาติ	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆	☆

ที่มา : จากแผนผังแนะนำอุทยานแห่งชาติแม่ปิง